

Със знаме всичко е възможно

Така е озаглавил „колегата“ Магхан статията, разказвайки за ушитото от Райна Попгеоргиева, запазило се в народната памет като Княгинята (в руската преса от онова време наричана и Райна Королева (Кралицата), прочутото панагюрско знаме. Така, както го е видял на 10 август 1876 г.: „Героичното парче плат, опръскано и разкъсано, беше красиво избродирано с простодушен знак, изобразяващ голям златен лъв, сложил лапите си върху полумесеца и с ярост гледащ към него, и надпис на български „Свобода или смърт“.

Влизаш в къщата-музей „Райна Княгинята“ в Панагюрище, за да попълниш познания си за прочутата българка, а излизаш с изпълнено с вълнение сърце, усетило една женска съдба. И тази развълнуваност ти е по-важна и по-нужна от всички исторически факти, за да продължиш напред като горд и благодарен човек. Защото в тази, днес основно реставрирана, стара, строена през 1673 г. в т.нар. средногорски тип асиметрична къща, си открил най-ценната реликва - възстановката на панагюрските вестници (не окъравения свещен оригинал, а възстановката, направена от ръката на самата Райна Княгинята през 1901 г. по случай първото официално честване на Априлското въстание). И си загледал одаята със скромна градска наредба и една мъничка детска люлка, прочел си сватбената поканата с текст: „Васил Ив. Дипчев ви моли покорно да го почетете с присъствието си при извършването на обряда на венчаването му със г-ца Райна Футекова. 25 юли 1982 г.“ И си видял огнището, отдавна угаснало, но участвало в заклатието по тайното ушиване на прочутото знаме, осветявайки пъргавите пръсти на двадесетгодишната госпожица Райна (Райкя по кръщелното) - денем главната учителка в девическото училище в града, а и акушерката (първата у нас дипломирана, завършила в Москва), а нощем бродировачка на безсмъртното парче плат. И колкото да е вълнуващо неговото осветяване на 22 април 1976 г., когато Райна, и то по желание на гражданството, величествено го понася из Панагюрище, възседнала красив кон и препасана със сабя и револвер, редом с Георги Бенковски, тайнството на ушиването на знамето, ми е най-съкровеният момент в историята на Априлската епопея.

И ако не е такъв, как и до днес ни вълнува разказаното в народната песента „Кой уши байрака, кой му тури знака...“ (в музея можем да видим оригиналния текст). Последвалите го събития, станали непосредствено след потушаването на Априлското въстание - залавянето на знаменоската, подлагането ѝ на тежки и унизителни мъчения в Пловдивския затвор, са заради него - едно ушито на ръка, женска ръка, знаме. С което всичко е станало възможно, както знаем.

За 25-годишнината на Априлското въстание Райна Футекова-Дипчева ушива още три красиви знамена, копия на оригиналното, и две от тях са запазени в къщата-музей в Панагюрище, а третото се намира във Военноисторическия музей в София.

Днес историята на Райниното знаме ни е по-необходима отвсякога, защото е символ на чувството за принос - кой с каквото може, за общото дело. Чувството, което за жалост, е дръпнато от егоизма на повечето ни съвременници в дълбините на душата и даже презирано.

И ако случайно на влизане в родната къща на бележитата българка не си навел главата и се блъскаш в ниската порта (предупреждението за това е доста поизтрито), на излизане не ти е нужен дори ясният надпис. Защото си вече преклонен.

НАРОДНА ПЕСЕН ЗА РАЙНА КНЯГИНЯ
ХАЙДЕ, ПРОВИКНА СЕ ТУРСКИЯТ ПАША ОТ ПАНАГЮРИЩЕ.
ХАЙДЕ, Я ИДЕТЕ ДЕВЕТ ДУШИ НИЗАМИ В ПАНАГЮРИЩЕ.
ТА МИ ДОВЕДЕТЕ РАЙНА ДЕВИЦА, РАЙНА ПОПГЕОРГИЕВА.
НИТО Я КОЛЕТЕ, НИТО Я БЕСЕТЕ - ПРИ МЕН ЖИВА ДОВЕДЕТЕ Я.
АЗ ДА Я ПИТАМ, ПИТАМ И РАЗПИТВАМ, КОЙ УШИ БАЙРАКА.
КОЙ УШИ БАЙРАКА, КОЙ МУ ТУРИ ЗНАКА „СМЪРТ ИЛИ СВОБОДА“.
ХАЙДЕ ЗАВЕДОХА РАЙНА ДЕВИЦА ПРЕД ТУРСКИЯ ПАША.
ТОЙ СИ Я ПИТА, ПИТА, РАЗПИТВА КОЙ УШИ БАЙРАКА
КОЙ УШИ БАЙРАКА, КОЙ МУ ТУРИ ЗНАКА „СМЪРТ ИЛИ СВОБОДА“.
ХАЙДЕ ОТГОВАРЯ РАЙНА ДЕВИЦА НА ТУРСКИЯ ПАША
ШЕШЕ МЕ КОЛЕТЕ, ШЕШЕ МЕ БЕСЕТЕ. АЗ УШИХ БАЙРАКА!
АЗ УШИХ БАЙРАКА, АЗ МУ ТУРИХ ЗНАКА „СМЪРТ ИЛИ СВОБОДА“!

Светлана БЪНЗАРОВА